

به بهانه رأی اعتماد مجلس به تمام کابینه پیشنهادی مسعود پزشکیان

فصل جدیدی در سیاست ایران آغاز شده است

محمد رهبری

جامعه‌شناس و پژوهشگر شبکه‌های اجتماعی

رأی اعتماد مجلس انقلابی به تمام اعضای کابینه پیشنهادی مسعود پزشکیان، اتفاق مهمی بود که کمتر کسی آن را پیش بینی می‌کرد؛ این رأی اعتماد، در سایه‌ی نطق پزشکیان در مجلس و بحث در باب سخنان او مبنی بر هماهنگی کامل با ارکان مختلف نظام قرار گرفت و به معنای آن به خوبی توجه نشد. با این حال، رأی اعتماد به محمدرضا ظفرقندی، احمد میدری و فرزانه صادق مالواجرد، حاوی معنای مستترى است که باید آن را موشکافی کرد. شکل‌گیری کابینه «وفاق ملی» بیانگر اتفاقی و تحولی مهم در مناسبات اجتماعی و سیاسی کشور است که نباید آن را از نظر دور داشت. بی‌توجهی به این تغییر، می‌تواند ما را در تحلیل مناسبات سیاسی و ارائه راه‌حل مناسب برای مسائل کشور، دور کند. اما نشانه‌های این تغییر و تحول چیست؟

▲ عبور از تعارضات ایجادشده در مجلس ششم: نامه «جام زهر» نمایندگان مجلس ششم و تحصن آن‌ها در مجلس، یکی از موضوعاتی بوده است که طی دو دهه گذشته بر مناسبات سیاسی کشور سایه انداخته بود. امضاکنندگان آن نامه و کسانی که در آن تحصن شرکت کرده بودند، عملاً از مناسبات رسمی و اجرایی در کشور کنار گذاشته شده بودند و حتی در صورت تغییر عقیده نیز، باز هم راه دشواری برای ورود به ساختار اجرایی کشور داشتند. اما اکنون رأی اعتماد مجلس به احمد میدری، نشان می‌دهد که آن تعارضات کمرنگ و چه‌بسا حل شده است. عبور از این تعارض بعد از دو دهه، می‌تواند پایانی بر یکی از شکاف‌های سیاسی مهم بر کشور باشد که میان نیروهای سیاسی وفادار به انقلاب و جمهوری اسلامی ایجاد شده بود.

▲ گامی بسوی ترمیم شکاف حاصل از وقایع سال ۸۸: اعتراضات سال ۸۸ یکی از نقاط عطف مهم سیاسی در چهار دهه اخیر است؛ پس از آن اعتراضات، مناسبات سیاسی میان نیروهای وفادار به انقلاب و نظام دچار دگرگونی عمیقی شد. بسیاری از آن معترضان، از جمله شخصیت‌هایی که در سال‌های ابتدای انقلاب هزینه داده بودند به زندان افتادند؛ چهره‌هایی نظیر سیدمحمد خاتمی، محمود شمس‌الدین و بهرمان اعتراضات یک‌دوازدهم اردیبهشت ۱۴ سال است که در حصر بسر می‌برند. از سوی دیگر نظام سیاسی نیز به دنبال آن اعتراضات آسیب‌های فراوانی دید. آن اعتراضات، یکی از مهم‌ترین شکاف‌های سیاسی موجود در کشور را ایجاد کرد و تبدیل به زخمی شد که تا پیش از دولت مسعود پزشکیان نیز مداوا نشده بود. با وجود تلاش‌هایی که در دولت حسن روحانی برای ترمیم این زخم انجام شد، اما به دلیل وضعیت و تعارضاتی که آن دولت پیدا کرد عملاً آن تلاش‌ها نیز ناکام ماند. اکنون اما، رأی اعتماد مجلس انقلابی به محمدرضا ظفرقندی، کسی که آشکارا منتقد حصر بهرمان اعتراضات سال ۸۸ است و بر مواضع خود ایستادگی کرده است، معنای مهمی دارد و نشان می‌دهد که آن زخم قدیمی، به مرور در حال مداوا است و امکان‌های جدیدی برای ترمیم شکاف میان معترضان آن سال با نظام سیاسی ایجاد شده است. هرچند این شکاف تا زمانی که حصر تداوم دارد به‌طور کامل پر نخواهد شد، اما حضور ظفرقندی در دولت (که تصویرش در حسینیه امیر خمینی نیز منتشر شد) می‌تواند نمادی از کاهش شکاف حاصل از آن دوران باشد. اتفاقات و رویدادهای ماه‌ها و سال‌های آتی نشان می‌دهد که این حرکت تا چه اندازه تداوم خواهد داشت.

▲ حضور زنان در کابینه در جهت ترمیم شکاف جنسیتی: حضور فرزانه صادق مالواجرد در کابینه مسعود پزشکیان، پدیده مهمی است که به‌سادگی نباید از آن گذشت. تا پیش از آن، تنها در دولت احمدی‌نژاد بود که یک زن توانسته بود وزیر شود و گفته می‌شود که حتی حسن روحانی نیز نتوانسته بود از زنان در جایگاه وزارت استفاده کند؛ امری که اعتراض بسیاری از زنان را به دنبال داشت. حالا اما شایعاتی به گوش می‌رسید که دولت مسعود پزشکیان تا دو زن را می‌توانست به‌عنوان وزیر به مجلس معرفی کند. هر چند مشخص نیست این شایعات صحت داشت یا نه، اما وزارت بدون حرف و حدیث فرزانه صادق مالواجرد، آن هم در یک وزارتخانه زیربنایی را می‌توان در جهت کاهش نابرابری جنسیتی در کشور تعبیر کرد. هرچند شکاف جنسیتی با وزارت یک‌زن حل نمی‌شود، اما وزارت مالواجرد معنایی نمادین دارد و نشان می‌دهد که ساختار سیاسی کشور پذیرش استفاده از ظرفیت زنان توانمند را پیدا کرده است. این در حالی است که در

زمان نگارش این متن، شایعاتی منتشر شده که یک‌زن نیز سخنگوی دولت خواهد شد و دولت پزشکیان اولین دولتی خواهد بود که سخنگوی زن دارد. این انتصاب نیز آن معنای نمادین را تقویت می‌کند.

▲ حضور اهل سنت در کابینه: براساس اخبار و شایعاتی که این روزها به گوش می‌رسد، به‌نظر می‌رسد که کابینه مسعود پزشکیان برای اولین بار در کشور پذیرای یک عضو اهل سنت می‌شود* و یکی از معاونان رئیس‌جمهور از اهل سنت کشور خواهد بود. حضور در کابینه در قالب وزیر یا معاون رئیس‌جمهور، یکی از خواسته‌های اهل سنت کشور بوده که از زمان دولت حسن روحانی تاکنون، بارها و بارها از جانب آن‌ها بیان شده است. این خواسته حالا در دولت مسعود پزشکیان در حال تحقق است و برای اولین بار یک سنی به عضویت کابینه در خواهد آمد؛ پدیده‌ای نمادین که می‌تواند گامی در جهت ترمیم شکاف با اهل سنت در کشور باشد. شکاف میان ساختار رسمی با اهل سنت، که از اعتراضات سال ۱۴۰۱ به این سو تشدید شد، تبعات زیادی برای کشور دارد و این اقدام و به‌کارگیری نیروهای اهل سنت در جایگاه معاون رئیس‌جمهور، خود می‌تواند نشانه‌ای در راستای اقدام برای کاهش این شکاف باشد. هر یک از موارد فوق، معنای مهم اجتماعی و سیاسی دارد و بیانگر تغییر و تحولی مهم در مناسبات سیاسی کشور است. اگر تائپش از دولت مسعود پزشکیان، نوعی مقاومت در برابر حل شکاف‌های اجتماعی و سیاسی دیده می‌شد، حالا با اعتمادی که به مسعود پزشکیان شده است، تغییر رویکرد در مواجهه با شکاف‌های سیاسی و اجتماعی موجود در کشور مشاهده می‌شود؛ تعامل و اعتمادی که اگر تداوم یابد، می‌تواند زمینه حل بسیاری از مشکلات کشور باشد. اهمیت این تغییر رویکرد اتفاقاً آنجا خودش را نشان می‌دهد که با هماهنگی با ارکان مختلف نظام از جمله رهبری انجام شده است. از این جهت اتفاق باید به سخنان پزشکیان مبنی بر هماهنگی کامل با رهبری توجه کرد. ارزش این تحولات در همین جاست که این تغییرات مورد تأیید نهادهای مختلف نظام نیز هست. این تغییر رویکرد، به افزایش سرمایه اجتماعی نظام سیاسی منجر خواهد شد؛ چرا که برخی از گروه‌های اجتماعی و سیاسی که احساس می‌کردند از معادلات سیاسی کشور حذف شده‌اند، حالا خود را بخشی از ساختار می‌بینند و همین موضوع به ترمیم سرمایه اجتماعی نظام سیاسی کمک خواهد کرد. زمانی که گروه‌های اجتماعی احساس کنند در ساختار سیاسی کشور به رسمیت شناخته می‌شوند، با تصمیمات این ساختار سیاسی همراه‌تر و همدل‌تر خواهند شد. آنچه تا پیش از دولت مسعود پزشکیان در چارچوب «خالص‌سازی» مشاهده می‌شد، تلاش مداوم برای حذف و طرد گروه‌های سیاسی و اجتماعی مختلف بود. اما حالا رویکرد جدیدی مشاهده می‌شود که به‌جای حذف و طرد، برای «ادغام» این گروه‌ها تلاش می‌کند؛ امری که همه از آن منتفع خواهند شد. البته این واقعیت را نباید کتمان کرد که هنوز گروه‌های اجتماعی و سیاسی مختلفی هستند که احساس می‌کنند در مناسبات رسمی جای ندارند و دیدگاه‌ها و مواضع آن‌ها شنیده نمی‌شود. نباید تصور کرد که فرایند «ادغام» به پایان رسیده، بلکه تازه شروع شده است. اما همین که فرایند حذفی پیشین به فرایندی برای «ادغام» گروه‌های سیاسی و اجتماعی و زنان و اهل سنت تبدیل شده است، بیانگر آغاز فصل جدید در سیاست ایران است. این فصل جدید خودش را در داده‌های آنلاین نیز نشان می‌دهد؛ تحلیل داده‌های تویتر پس از رأی اعتماد مجلس به کابینه پزشکیان بیانگر تحولی مهم در مناسبات سیاسی است؛ جایی که نواصولگرایان در کنار نیروهای میانه‌رو و اصلاح‌طلب قرار گرفتند و طیف وسیعی از نیروهای میانه، از اصلاح‌طلبان منتقد و پیشرو، تا محافظه‌کاران و اصولگرایان میانه‌رو، در کنار هم قرار گرفته‌اند. البته این شرایط جدید، مختصات خودش را دارد که باید بیشتر آن را شناخت. اساساً هنوز نمی‌توان با قطعیت گفت که این شرایط جدید، صرفاً مقطعی است و یا تداوم خواهد داشت؛ چرا که عوامل متعددی بر توقف یا تداوم آن اثرگذار است. این پرسش که چرا این سیاست جدید حالا آغاز شده، چرا دولت روحانی، و خصوصاً دولت دوم او، در پیگیری این سیاست و کاهش تعارضات ناموفق بود و چگونه این رویکرد می‌تواند تداوم پیدا کند، نیازمند بحث‌های فراوانی است که لازم است در میان گروه‌های سیاسی و اجتماعی به آن پرداخته شود. تداوم این رویکرد نیازمند تعامل سازنده میان همه طرفین است؛ تلاش برای حل مسائل و ایجاد وفای، اکنون نه‌فقط در دولت و نظام سیاسی که باید در جامعه مدنی، احزاب و گروه‌های اجتماعی نیز در دستور کار قرار گیرد.

* شب گذشته حکم انتصاب عبدالکریم حسین‌زاده، نماینده اهل سنت مجلس صادر شد.

تغییر یا تداوم؟

کارشناسان در گفت‌وگو با هم‌میهن، اظهارات رئیس‌جمهور و وزیر کشور درباره تغییر استانداران را بررسی کردند

محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

مراسم تودیع و معارفه وزیر کشور روز گذشته با حضور رئیس‌جمهور در محل این وزارتخانه برگزار شد. اسکندر مومنی که توانست به‌عنوان وزیر کشور از مجلس رای اعتماد بگیرد، از دیروز به‌طور رسمی جای احمد وحیدی را گرفت. مسعود پزشکیان در انتهای این مراسم با اهدای لوح از خدمات وزیر سابق تکریم و حکم مسئولیت وزیر جدید را نیز به وی اعطا کرد. عصر دیروز نیز گردهمایی استانداران کشور با حضور مومنی و معاونین این وزارتخانه تشکیل شد.

وزارت کشور با توجه به گستردگی سازمان و وظایف و همچنین اهمیت بالایی که در اداره کشور دارد، همواره زیر ذره‌بین است؛ به‌خصوص این که ناظران و تحلیلگران با توجه به وقایعی که طی سه سال گذشته در کشور رخ داد و بر خورد پلیسی که با موضوع حجاب می‌شود، بارها بیان کردند که وزیر سابق کشور چون نظامی بود، مسائل را نیز از دریچه نظامی‌گری نگاه می‌کرد، با معرفی اسکندر مومنی به‌عنوان وزیر، برخی ابراز نگرانی کردند که یک نظامی دیگر برای این سمت معرفی شده است. اما با توجه به تأیید پزشکیان بر کارآمدی سردار مومنی، منتقدان فعلاً در انتظار عملکرد وزیر نشسته‌اند. در حال حاضر، مسئله تغییر یا ابقاء استانداران از سوی وزیر کشور در مرکز توجه قرار گرفته است. ناظران در انتظارند که ببینند دولت تا چه اندازه استانداران را تغییر خواهد داد.

▶ پزشکیان: دنبال جلب رضایت اکثریت مردم هستیم

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دولت، پزشکیان با بیان اینکه باید به دنبال جلب رضایت اکثریت مردم و نه معدود خواص باشیم، گفت: «در این مسیر هر کس که بتواند در چارچوب اهداف دولت عمل کرده و سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی و قانون برنامه را اجرا کند، برای ما ترجیح و اولویت دارد و هرگز به دنبال این نیستیم که صرفاً افراد نزدیک به ما مسئولیت‌های مهمی را عهده‌دار شوند؛ در این دولت کسانی که بدون دلیل موجه بالا نرفته‌اند پایین می‌آیند و کسانی که به ناحق پایین رفته‌اند، بالا کشیده خواهند شد. هر کس برای این نظام و اجرای چشم‌انداز تلاش کرده با ماست و معیار ما ما بودن و نبودن باور و توانایی افراد در اجرای سند چشم‌انداز است.»

پزشکیان یکی از مسئولیت‌های اصلی دولت را تبیین دقیق نقطه هدف براساس سند چشم‌انداز و چگونگی دست یافتن به آن دانست و افزود: باید به یک زبان و نگاه مشترک در این زمینه برسیم و بعد با هماهنگی، همدلی و هم‌افزایی در مسیر اجرای آن بکوشیم. همه کارگزاران دولت از جمله استانداران و فرمانداران باید بر اساس این اهداف، به دنبال کسب رضایت

عمومی مردم باشند، چرا که اگر رضایت عمومی مردم را نداشته باشیم، نمی‌توانیم کارها را به پیش ببریم.

رئیس‌جمهور اظهار داشت: «اگر قرار باشد همان مسیری که تا امروز طی شده را ادامه دهیم و فقط تعدادی از مدیران و افراد تغییر کنند، به‌مقصد سند چشم‌انداز نخواهیم رسید. بنده در یکی از نشست‌های انتخاباتی خود به صراحت گفتم که بنده در ابتدا یک اصولگرا هستم که به اصولی پایبندم، اما باور دارم که برای رسیدن به این اصول ناگزیر باید به اصلاحاتی تن دهیم تا عدالت و حق در جامعه اجرا شود.» رئیس‌جمهور در پایان سخنان خود از مومنی نیز به دلیل قبول زحمت وزارت کشور تشکر و تصریح کرد: ما تا آخر این مسیر با هم هستیم و خودمان را از کسی برتر نمی‌دانیم. بنده خود را یک تسهیل‌گر می‌دانم تا تفاهم، وفاق و وحدت در کشور تقویت شود و بتوانیم در سایه آن به اهداف بلند خودمان برسیم.

▼ مومنی: استانداران با قدرت به کار ادامه دهند

اسکندر مومنی، عصر دیروز در محل وزارت کشور، میزبان استانداران و وزیر آموزش و پرورش بود. بخشی از صحبت‌های وزیر کشور درباره تغییر یا عدم تغییر استانداران، مورد توجه قرار گرفت. مومنی خطاب به استانداران گفت: «با قوت و جدیت به کار خود ادامه دهید. یکی دو تا استاندار فعال اعلام کردند آماده واگذاری مسئولیت هستند و تا آخرین لحظات هم خدمت می‌کنند؛ همین راه میان نکتید.» او با بیان اینکه مسئولیت‌ها امانت هستند، گفت: «رئیس‌جمهور صبح خیلی دقیق و شفاف مطالبی را در خصوص جابه‌جایی‌ها بیان کرد؛ هم‌کاران استاندار به شایعات توجهی نکنند. مافوق اگر بخواهد جابه‌جایی انجام دهد، جابه‌جایی خودش را انجام خواهد داد.» احتمالاً اشاره مومنی به خبر تأیید نشده‌ای باشد که دیروز به نقل از جعفر قائم‌پناه، معاون اجرایی رئیس‌جمهور پخش شد. در این خبر کوتاه آمده بود که تا پایان شهریور تمام استانداران جدید معرفی خواهند شد و فقط یک استاندار در استان دیگری به کارگیری می‌شود.

▼ نگاه توسعه‌محور نیازمند تغییر مدیران است

سیدمحمد میرلوحی، معاون حقوقی و پارلمانی وزارت کشور در دولت اصلاحات در این باره به «هم‌میهن» گفت: «اگر آقای پورمحمدی را از میان نامزدهای انتخابات کنار بگذاریم، آقای رئیس‌جمهور تنها کاندیدایی بود که از تغییر صحبت کرد. دیگران از وضع موجود دفاع می‌کردند. پزشکیان بر سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی تأکید می‌کردند اما به هر حال نماد تغییر و تحول بودند. دیروز هم در صحبت‌هایی که در وزارت کشور داشتند، تأکید کردند که اگر با مسیری که تاکنون رفته‌ایم را ادامه بدهیم، به مقصد نمی‌رسیم. یکی از شاخص‌های تغییر و تحولی که آقای پزشکیان نوید آن را می‌داد، تأکید بر این بود که کار را به متخصصین خواهند سپرد و کارشناسان ملاک خواهند بود و نظرات‌شان شنیده

میانجی در تهران

سفر نخست‌وزیر قطر به تهران و دیدارهای او با مقام‌های ارشد جمهوری اسلامی ایران چه اهدافی را دنبال می‌کند؟

بخواهد فرصت بیشتری به مذاکرات آتش‌بس غزه بدهد و تا پیش از نتیجه رسیدن این مذاکرات اقدام نظامی علیه اسرائیل را عملی نکند. در شرایطی که روابط رسمی میان ایران و آمریکا وجود ندارد دولت قطر پیش از این بارها به‌عنوان میانجی منطقه‌ای در کنار دیگر واسطه‌ها به تبادل پیام میان ایران و آمریکا کمک کرده است. اما در شرایط کنونی منطقه، از جمله استمرار جنگ در غزه، بدون نتیجه‌مآندن مذاکرات آتش‌بس و انتظار برای پاسخ نظامی ایران به اسرائیل که به گفته مقام‌های ارشد ایرانی حتمی و در زمان مناسب رخ خواهد داد، اهمیت این سفر از دیدگاه ناظران بیش از پیش افزایش پیدا کرده است. نیمه مردادماه، مصر زمانی که مذاکرات آتش‌بس غزه با حضور نمایندگان اسرائیل، آمریکا، مصر و قطر در دوحه برگزار می‌شد، محمدبن عبدالرحمن دویار با سرپرست وقت وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران، علی باقری تلفنی تماس گرفت و در مورد این مذاکرات با او رابزنی کرد. در آن زمان بر برخی رسانه‌ها گمانه‌هایی را مطرح می‌کردند که ایران ضرب‌الاجلی را برای مذاکرات آتش‌بس غزه تعیین کرده است و به آمریکا وعده داده است در صورت موفقیت مذاکرات آتش‌بس و توقف جنگ در غزه، از پاسخ نظامی به اسرائیل خودداری خواهد کرد. این گمانه‌زنی در اظهار‌نظر رئیس‌جمهور آمریکا نیز بازتاب یافته‌بود که گفته‌بود انتظار دارد موفقیت مذاکرات آتش‌بس غزه باعث جلوگیری از اقدام نظامی ایران علیه اسرائیل شود. با این حال آخرین دور مذاکرات آتش‌بس غزه نیز در قاهره با شکست مواجه شد و حالا هر لحظه انتظار می‌رود که پاسخ نظامی ایران به اسرائیل رخ دهد. سیدحسن نصرالله، دبیرکل حزب‌الله لبنان نیز روز یکشنبه در سخنرانی خود در مورد عملیات نظامی حزب‌الله علیه اسرائیل تصریح کرده‌بود که تاخیر در این عملیات به خاطر فرصت دادن به مذاکرات آتش‌بس غزه اتفاق افتاده است. نصرالله گفت: «منتظر بودیم و خواستیم به مذاکرات آتش‌بس غزه فرصت بدهیم. چون همه اقدامات ما به

گروه خبر - سفر روز گذشته محمدبن عبدالرحمن آل ثانی، نخست‌وزیر وزیر خارجه قطر به تهران و دیدار او با رئیس‌جمهور و وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، به‌عنوان نخستین مهمان خارجه سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه دولت چهاردهم، در شرایطی رخ داد که یک روز از پاسخ نظامی حزب‌الله لبنان به ترور فواد شکر، فرمانده ارشد این گروه شبه‌نظامی لبنانی می‌گذشت و منطقه همچنان در انتظار پاسخ نظامی ایران به ترور اسماعیل هنیه، رئیس دفتر سیاسی حماس، در تهران به سر می‌برد. بسیاری از ناظران و تحلیل‌گران منطقه این گمانه را مطرح کرده‌اند که نخست‌وزیر قطر در تهران حامل پیامی از سوی آمریکا برای ایران است. این احتمال وجود دارد که میانجی‌گری از ایران

